

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לב.

עין משפט
נר מצוה

אחד דיני ממונות. בדרישה וחקירה. חקירות ודרישות שחוקרים את העדים שנאמר משפט אחד יהיה לם וכדיני נפשות כתיב ודרשת וחקרת (דברים י:). **דיני ממונות בשלש.** הא ילפינן בפרק קמא (דף ע"ג): **פוסחין.** תחלה במשאו ומתנו של דין: בין **לזכות** בין **לחובה.** באיזה שירלו אזל **בדיני נפשות פוסחין לזכות.** ובגמרא [ע"ג:] יליף להו: **מטין על פי אחד.** מטין את הדין אחר המרובין על פי דיין אחד כגון שנים אומרים וזאי ואחד חייב או איפכא: **ודיני נפשות מטין ע"פ אחד לזכות.** שנים עשר מוכים ואחד עשר מחייבים וזאי אזל לחובה אין מטין אחר הרוב אלא אם כן רבו המחייבין על המוכין שנים כדאמרין בפרק קמא (דף ע"ג). לא תהיה אחרי רבים להטות: **ובדיני ממונות ליכא לאזקמה כדאמר לקמן (דף לו):** לא תטה משפט אצוניקש) **אזל אתה מטה משפט שור הנסקל וכל שכן שאר דיני ממונות: מחזירין.** סותרין את הדין לאחר שאמרוהו וידעו שטעו מחזירין את הדבר בין לזכות בין לחובה: **ואין מחזירין לחובה.** בגמרא^א יליף לה: **הכל מלמדין.** ואפי' תלמידים היושבין לפני הדיינין ולא נמתנו בית דין על כך: **המלמד חובה.** דין שהתחיל תחלה להביא ראיות לחובה יכול לחזור בו ולזכות: **אינו חוזר ומלמד חובה.** סברא היא דבעינן והלילו^ב. ובגמרא (דף ע"ג). מוקדים לה שעת משא ומתן הוא ללא יחזור דמתוך שאתה אומר לו שלא לחזור הוא מחזר אחר ראיות להעמיד דבריו ושמה ימלא ראיות נכונות אזל בשעת גמר דין שכבר חזר על כל דדנין וגראה לו שאין דבריו נכונים חוזר ומלמד חובה: **דין ציוס.** משא ומתן של דין: **וגומרין בלילה.** אם ראו וכו' יליף בגמרא^א: **דיני נפשות גומרים ציוס לזכות וציוס של אחריו לחובה.** אם זיכוה ציוס ראשון פוסקין את דיו מיד והולך לו אבל אם לא יכלו לזכות ציוס ראשון אין פוסקין את דיו לחובה אלא מלינין את דיו על דעת משא ומתן בלילה וכות: **לא בעירב שגם.** שאין יכוון לגומרו למחר אם יתחייב שאין

אחד דיני ממונות. מה בין דיני ממונות לדיני נפשות אף על גב דשנים בחקירה ודרישה מדכתבי משפט אחד יהיה לם לענין מילי דתלו בזכות וחובה אין להשוותם ללא שייך דיני ממונות: **חיישינן שמא איחרוהו.** פ"ה איחרוהו מלכתוב עד אחד צניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ועל חנם דחק אלא י"ל כי היא דגט פשוט (ב"ב דף קע"א). ואם שטר זומנו כתוב צו בשעת או בעשרה בשטר שטר מאוחר הוא וכשר וה"ל שטר זה נכתב לפני אחד צניסן של שמיטה במקום הכתוב בשטר ונמלא כשהגיע אחד צניסן של שמיטה שהוא זמנו של שטר לא היו צאותו מקום שהלכו למקום אחר וא"ת מאי איירא משום דאיחרוהו כי לא איחרוהו נמי של להכשיר כדאמר (ט"ז) אי ידעיתו וימא דאקניתו ציה כמזבו וימא דאקניתו ציה ושמה לא באחד צניסן נכתב אלא אחרי כן במקום הכתוב צו וי"ל דהכא בשטר מלוה איירי דאין לכתוב אלא יוס שנכתב בשטר ללא ליגבי ממעשדני שלא כדון ומיהו שמת מהכא דליקין מספק להכשיר את השטר וקשה לפ"ה דריש פ"ק דר"ה (דף ע"ג). ואין להאריך כאן:

א א מ"י פ"ה מהל' סנהדרין הלכה א והכל שם:
ב מ"י ש"ס הל"ב ט"ע פ"ה ח"מ פ"ה ס"ג פ"ה:
ג ב מ"י פ"ט מהל' עזות הלכה א סמג עשין ק' ט"ע פ"ה ח"מ ק"י לה ספ"י ט"ז:
ד ג מ"י פ"ב מהל' מלוה הלכה א סמג עשין פ"ב ט"ע פ"ה ח"מ ק"י מג ספ"ק פ"ה:
ה ד מ"י ש"ס הלכה ב ט"ע פ"ה ח"מ פ"ה יג:
ו מ"י פ"ט מהל' שמיטה הל' ד ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ס"ו ספ"י ג:
ז ה מ"י פ"ג מהל' עזות הל' א סמג עשין קט ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ל ספ"ק פ"ה:
ח ד מ"י ש"ס הלכה ב ט"ע פ"ה ח"מ פ"ה יג:
ט מ"י פ"ט מהל' שמיטה הל' ד ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ס"ו ספ"י ג:
י ה מ"י פ"ג מהל' עזות הל' א סמג עשין קט ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ל ספ"ק פ"ה:

גלוין הש"ס

מתני' אחד דיני ממונות. עין זכמת דף ע"ג ע"ב מוס' ד"ה י"א:

מוסף רש"י

מתחילין מן הגדול. כשעומדין ממנין לראות או רוב מטהרין (גיטין נ"ג). מן הצד. מן הקטנים ולא מן הגדול. שלא ילמדו חובה והשאר נכשין מפניו שלא לתלות עליו משום לא מעשה על רב ודיני נפשות מוקמינן להאי קרא בפ"ק (ב"ב לא הכיטיבן לטובי כו' ולא ודעתי וכו' גיטין נ"ג). עין שטרי חוב המוקדם. שנכתבו ביום ט"ו צניסן וכתיב בתוך השטר באחד ביום עמונו בשטר במקום פלוני השטר כשר והעדים כשרים חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי ס"ד בעינן דרישה וחקירה היכי אמרין שמא הנה בטלחה חקירות דאיהו יוס איוו שעה ומתמהנין עלה ולתעבידן תקשי לך שטר מביחין דקנין שטרי חוב המוקדם פסולין והמאחרים כשרים ופסקי הא לא קשיא. הא עדיפא מינה לאקשיי דאיכא למימר שטר זה לא יתכן להיות מאוחר דלא שבק איניש שני דהיתירא וכתיב שנת שמיטה דמרע ליה לטטריה קמ"ל כיון דשביעית סופה משמטת מ"י אפרו אפרו דפריה לי בתחלה או באמצעיתה לפיכך כתב שנת שמיטה ושטר מאוחר הוא וכשר. מ"י חקושיה עומדת ושני ר' חנינא לעולם אפילו דיני ממונות בדרישה וחקירה ומה טעם אמרו (דלא בעינן)

תורה אור השלם

א. משפט אחד יהיה לם כגון פ"ה ח"מ פ"ה יג:
ב. מ"י פ"ט מהל' שמיטה הל' ד ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ס"ו ספ"י ג:
ג. מ"י פ"ג מהל' עזות הל' א סמג עשין קט ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ל ספ"ק פ"ה:

רבינו חננאל

פ"ד אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה כו'. ואקשינן וכי בעינן דרישה וחקירה בדיני ממונות והתניא שטר שזמנו באחד בניסן בשמיטה פ"ה וכתב בו פרובולו פ"ה עדים ואמרו והלא אלו העדים שבשטר זה היו עמונו באחד בניסן בשמיטה במקום פלוני השטר כשר והעדים כשרים חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי ס"ד בעינן דרישה וחקירה היכי אמרין שמא הנה בטלחה חקירות דאיהו יוס איוו שעה ומתמהנין עלה ולתעבידן תקשי לך שטר מביחין דקנין שטרי חוב המוקדם פסולין והמאחרים כשרים ופסקי הא לא קשיא. הא עדיפא מינה לאקשיי דאיכא למימר שטר זה לא יתכן להיות מאוחר דלא שבק איניש שני דהיתירא וכתיב שנת שמיטה דמרע ליה לטטריה קמ"ל כיון דשביעית סופה משמטת מ"י אפרו אפרו דפריה לי בתחלה או באמצעיתה לפיכך כתב שנת שמיטה ושטר מאוחר הוא וכשר. מ"י חקושיה עומדת ושני ר' חנינא לעולם אפילו דיני ממונות בדרישה וחקירה ומה טעם אמרו (דלא בעינן)

תורה אור השלם. מ"י פ"ט מהל' שמיטה הל' ד ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ס"ו ספ"י ג:
מ"י פ"ג מהל' עזות הל' א סמג עשין קט ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ל ספ"ק פ"ה:
מ"י פ"ט מהל' שמיטה הל' ד ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ס"ו ספ"י ג:
מ"י פ"ג מהל' עזות הל' א סמג עשין קט ט"ע פ"ה ח"מ ק"י ל ספ"ק פ"ה:

גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה לפיכך אין דין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב דיני ממונות א"ה הטמאות והטהרות מתחילין מן הגדול דיני נפשות מתחילין מן הצד הכל כשרין לרון דיני ממונות ואין הכל כשרין לרון דיני נפשות אלא כהנים ליום וישראלים המשיאין לכהונה: **ג'.** דיני ממונות מי בעינן דרישה וחקירה ורמינהו: **ג'.** שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידין על שטר זה והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני שטר כשר ועדיו כשרין חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה היכי חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו ואי סלקא דעתך בעינן דרישה וחקירה מאוחרין אמאי כשרין הא לא קשיא דעדיפא מינה קאמרין דאפי' אחד בניסן בשמיטה דלא שכיחי איניש דמוזפי דליכא למימר שמא איחרוהו וכתבוהו דלא מרע לשטריה אפ"ה כיון דשביעית יסופה משמטת מכשרין מ"מ קשיא: **סימן חרפ"ש:** א"ר חנינא ד"דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה ובחקירה שנאמר משפט אחד יהיה לם ומה טעם אמרו דיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת בפני לוי אלא מעתה מעו

מיתת בית דין דוחה שבת ולשהותו אי אפשר מפני עינוי הדין משנגמר הדין: **הטרוס והטמאות.** אם צא אדם לישאל על דבר טהרות מתחילין מן הגדול שולחין תחלה לגדול שבדיינים מה הוא אומר בדבר: **מן הפל.** מן הקטנים שמה יחייבנו הגדול ולא ירעו לחלוק על דבריו משום לא תענה על ריב (שמות כג) על דבריו של גדול [לקמן לו]. רב כתיב בלא י"ד: **הכל כשרין.** ואפילו ממזר: **וישראלים המשיאין לכהונה.** המיוחסין וראויין להשיא צמותיהם לכהנים: **ג'.** צאחד צניסן בשמיטה. לקמן מפרש אמאי נקט שמיטה: **שומנו כסוב.** זמנו הוכיח שנכתב צאחד צניסן בשמיטה והוא צל חוב על חזירו על ידי משכון או על ידי פרוצול שלא משמטתו שביעית או שהגיע זמנו לנכות קודם ראש השנה של שמיטה ושביעית צניסן^א אינה משמטת אלא כסופה דכתיב (דברים טו) מקץ שבע שנים לסוף שביעית וזה קדם ותצטו: **חיישינן שמא איחרוהו וכתבוהו.** וקודם לכן ראו המלוה במקום הכתוב בשטר והוטל עליהם לכתוב שטר ואיחרוהו מלכתובו עד אחד צניסן וכתבוהו במקום שאומרים המזימין ולא כתבו שם המקום שנכתב צו השטר אלא שם המקום שראו המלוה שם. ואע"ג דאמרין בגיטין (דף ע"ג) כי יציתו צהיני כתובו צהיני ואע"ג דמימסקין לכו מילי בשילי מיהו אם כתבו בשילי לא מיפסיל צהיני והוא ענה טובה קמ"ל שלא יצאוהו לידו הזמה ללא לימרו והלא ציוס פלוני עמנו הייתם צהיני: **היכי.** אמר שמא איחרוהו מכדי דרישה וחקירה לאכחושי קא אתיחא והיכא דקא מיתכחושו קמן ניקו אין מתרצינן למילתייהו בשמא: **ויליעמינן.** דמותבת מצרייתהו ארתיב ממתניתין דליתיה ומגויה צפי כל: **שטרי חוב המוקדם.** יליכתב קודם המלוה: **פסולין.** דקא על למיטרף לקוחות זמנו ומתן המלוה שטר שטר וקנסין אלו איסורא פסול אפי' זמנו של כדאמרין צאחד נשך [ב"מ ע"ג]: **והמאחרין.** שצאו עדים ואמרו אתו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן: **כשרין.** דמעליותה היא דקא מחיל ליה לשיעבודא עד השתא. אלמא לא בעינן דרישה וחקירה דא"כ היכי מתרצינן למילתא דשטר' נימא זיזפ' הוא ולא ראו עדים החתומים צו את המלוה הזאת ואי משום הנך סהדי אחריני תהוי כמלוה על פה ולא יטרוף לקוחות דמלוה על פה לא טרפ' ממעשדני דלית לה קלא: **הא.** דמקשת לי לותביה מממתניתין לא קשיא לי דעדיפא מינה קאמרין ממניתא דאוחיב' מינה העדיפה והחוקיה כח בדבר יותר מאותה משנה דאשמעינן רבותא דאפילו שמיטה דאי לא דווקא קאמרי צו ציוס לא הוו מרעי למילתייהו לכתוב שטר המלוה הנעשית קודם לכן צאזו זמן: **דלא שכיחי איניש דמוזפי.** משום דמתיראין מן השמיטה שלא תשמט מעותיהם לדיכא למימר איחרוהו וכתבוהו דלא מרעי לשטרייהו שהכל מרננין אחריו לומר מווייף הוא שאין דרך להלוות בזמן שמיטה: **אפ"ה כיון דשביעית.** אינה משמטת אלא כסופה דכתיב מקץ תלינן צאחרוהו ומכשרין: **מכל מקום.** מתני' קשיין דהדי: **אמר רבי חנינא וכו'.** ומתניתין דאורייתא קמי תקנתא וברייתא דרבנן בתר תקנתא: **טעו**